Tillgänglighetsinventering

- av Rådhuset, Drottninggatan, Stortorget, Ronnebygatan och Kungsgatan

Tyréns AB November 2005

Denna utredning har utförts under september-oktober 2005 av följande projektorganisation:

BESTÄLLARE

Karlshamns kommun
Rådhusgatan 10
374 81 KARLSHAMN

Tel: 0454-81000
Fax: 0454-810 40

Projektansvarig: Marie-Christine Svensson
Medverkande: Dennis Andersson
Marie-Louise Svensson Wickström
Lars Persson

KONSULT

Tyréns AB
Kungsgatan 6
252 21 Helsingborg

Tel: 042-489 18 00
Fax: 042-489 18 60

Uppdragsansvarig: Oscar Grönvall
Handläggare: Sari Wallberg

TILLSTÅND

Grundkarta används med tillstånd av Karlshamns kommun.
Markbilder är tagna av Tyréns AB, 2005-09-08 – 2005-09-09

Tyréns uppdragsnummer: 210182
Datum: 2005-11-28
Framsida: Torget, vy från Böljelek.

Innehållsförteckning sid

1. Bakgrund 1
Allmänt om tillgänglighet 1
Hur många berörs? 1
FN:s standardregler 2
Nationella handlingsplanen 2
Lagar och föreskrifter 3
Boverkets föreskrifter om enkelt avhjälpta hinder 3
Vad är enkelt avhjälpta hinder? 3
Enkelt avhjälpta hinder i publika lokaler 4
Enkelt avhjälpta hinder på allmänna platser 8
Byggnadsnämndens beslut att arbeta med tillgänglighet i Karlshamn under 2005 11

2. Inventeringens upplägg och avgränsningar 13

3. Planerade projekt som påverkar tillgängligheten inom det aktuella området i Karlshamn 14

4. Resultat av inventering 15

5. Förslag på åtgärder 16
Rådhuset 16
Utomhusmiljö 20
Stortorget 20
Ronnebygatan 21
Kungsgatan 22
Drottninggatan 22

6. Prioritering av åtgärder 24
Rådhuset 24
Stortorget (med Rådhusg, C Schrödersg och Rådhusg) 25
Ronnybygatan (med del av Kungsgatan) 25
Drottninggatan 25

7. Goda exempel på lösningar 26

8. Bilagor 28
Bilaga 1 A-H Rådhuset 28
Bilaga 2 Ronnebygatan 28
Bilaga 3 Stortorget med omkringliggande gator 28
Bilaga 4 A-C Drottninggatan 28
Bilaga 5 Kungsgatan 28
Bilaga 6 A-B Generella brister 28

1. Bakgrund

Allmänt om tillgänglighet

Hur många berörs?

I figuren nedan redovisas hur många som har ett funktionshinder enligt SCBs statistik från 1999-2000. Karlshamns åldersfördelning överensstämmer väl med riksgenomsnittet vilket innebär att andelen funktionshindrade också bör överensstämma.

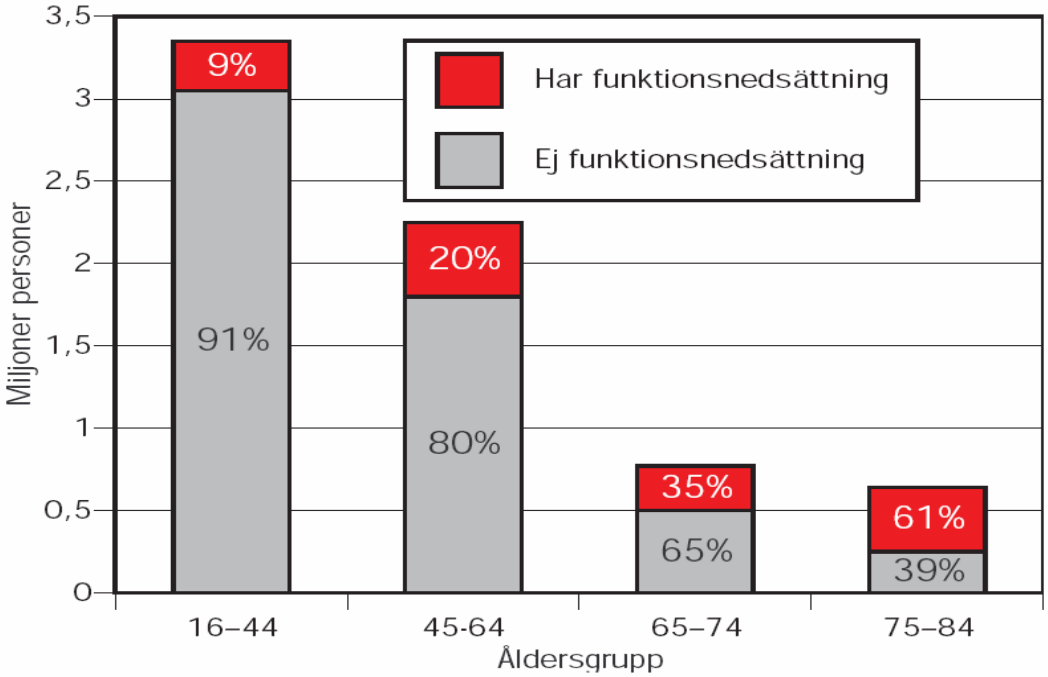

Figur. Andelen funktionshindrade i olika ålderssegment enl SCB (Tillgänglig stad, Sveriges kommuner och Landsting, 2005)

Utifrån SCBs statistik kan man också utläsa hur många som har olika funktionsnedsättningar. Räknar man om dessa tal för att motsvara Karlshamns invånarantal kan man konstatera att ca 1100 personer i Karlshamn har ett rörelsehinder och att 300 personer behöver rullstol. Vidare är det ca 2500 personer som har reumatisk värk, 300 som är synskadade och 2400 personer som har hörselnedsättningar.

FN:s standardregler

Tillgänglighet för alla är ett jämlikhetskrav och en demokratifråga. Den första artikeln i den allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter slår fast att: Alla människor är fria och lika i värde och rättigheter (FN 1993). I 22 standardregler för delaktighet och jämlikhet preciseras på olika områden dessa mänskliga rättigheter. I regel 5 ”Tillgänglighet” anges att medlemsstaterna ska införa handlingsprogram som gör den fysiska miljön tillgänglig för alla oavsett funktionsnedsättning och dessutom se till att alla får tillgång till information och möjlighet till kommunikation. Här nedan följer utdrag ur standardreglerna.

”Regel 5 Tillgänglighet
Staterna bör inse tillgänglighetens betydelse på alla områden i utvecklingen mot full delaktighet. Oavsett vilka eller hur stora funktionshinder människor har, skall staten
a) införa handlingsprogram som gör den fysiska miljön tillgänglig för dem och
b) se till att de får tillgång till information och möjlighet till kommunikation.

a) Tillgång till den yttre miljön

1. Staterna bör ta initiativ till åtgärder i den yttre miljön för att undanröja hinder mot tillgänglighet. Detta bör innebära att regler och riktlinjer utvecklas och att det övervägs att lagstiftningsvägen säkra tillgängligheten på olika områden i samhället, t.ex. tillgängligheten till bostäder och andra byggnader, kollektivtransporter och andra kommunikationsmedel, gator och andra miljöer utomhus.

2. Staterna bör se till att arkitekter, byggnadsingenjörer och andra som är yrkesmässigt engagerade i utformningen och uppbyggnaden av den yttre miljön får tillräcklig information om handikappolitik och om vad som bör göras för tillgängligheten.

3. Krav på tillgänglighet bör ställas från början när den yttre miljön utformas och byggs upp.

4. Handikapporganisationerna bör höras när regler och riktlinjer för tillgänglighet utvecklas. De bör också engageras redan på planeringsstadiet när offentliga byggnader och anläggningar planläggs lokalt. Detta för att garantera största möjliga tillgänglighet."

Nationella handlingsplanen

I maj år 2000 antog riksdagen en av regeringen föreslagen nationell handlingsplan för handikappolitiken, "Från patient till medborgare" (prop. 1999/2000:79). Ett av målen i handlingsplanen/propositionen är att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättningar i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet. Det framhålls att det handikappolitiska arbetet ska

inriktas på att identifiera och undanröja hinder för sådan delaktighet. I den nationella handlingsplanen betonas särskilt vikten av att kommunerna upprättar övergripande handikapprogram med riktlinjer för hur villkoren för personer med funktionsnedsättningar kan förbättras. En viktig uppgift inom ramen för dessa program är att möjliggöra förflyttningar till fots och med olika färdmedel till stadens alla målpunkter, för alla. Detta innebär såväl en översyn av befintliga förbindelser, som tillämpning av tillgänglighetsanspråk vid nybyggnad, ombyggnad och komplettering av trafiknäten.

Lagar och föreskrifter

Viktiga lagar beträffande fysisk tillgänglighet för funktionshindrade är, Lagen om handikappanpassad kollektivtrafik (SFS 1979:558), Lagen om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. (SFS 1994:847) samt Plan- och bygglagen (SFS 1987:10). Dessa tre lagar är de lagar som i huvudsak berör den kommunala utemiljön och dess transporter.

I juli 2001 fastställde riksdagen ändringar i Plan- och bygglagen (SFS 2001:146) som bland annat innebar att tydliga krav ställs på tillgänglighet vid färdigställande och ändring av allmänna platser. I 17 kap. 21 a § ställs krav på att enkelt avhjälpta hinder mot tillgängligheten för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska undanröjas på allmänna platser. Detaljerade föreskrifter trädde i kraft december 2003 (BFS 2003:19 HIN1). Lagen är till skillnad från sina föregångare retroaktiv och innebär att det inte endast är nybyggnation som ska vara tillgänglig utan befintliga hinder ska också undanröjas. Föreskrifterna redovisas i detalj nedan. Ytterligare föreskrifter har beslutats gällande för nybyggnation på allmän plats (BFS 2004:15 ALM 1).

Boverkets föreskrifter om enkelt avhjälpta hinder

Vad är enkelt avhjälpta hinder?

Föreskrifterna om enkelt avhjälpta hinder gäller befintliga lokaler dit allmänheten har tillträde (publika lokaler) och befintliga allmänna platser (allmänna platser) (BFS 2003:19 HIN1).

Med enkelt avhjälpta hinder avses sådana hinder som med hänsyn till nyttan av åtgärden och förutsättningarna på platsen kan anses rimliga att avhjälpa. De ekonomiska konsekvenserna får inte bli orimligt betungande för fastighetsägaren, lokalhållaren eller näringsidkaren.

Vid bedömningen av om ett hinder skall anses enkelt avhjälpt bör hänsyn tas till att ett hinder kan vara enkelt avhjälpt i en situation men inte i en annan. Exempelvis kan det vara enkelt att komplettera eller ersätta 2-3 trappsteg med en ramp om det finns tillräckligt med utrymme, medan det kan vara svårt att göra det i en trång miljö med smala trottoarer. Likaså kan i en viss situation, till exempel där en verksamhet är viktig för många människor och installation av automatisk dörröppnare är avgörande för tillgängligheten, investeringen anses rimlig i förhållande till nyttan för de besökande. I en annan situation kan investeringen bedömas vara för stor i förhållande till nyttan.

Hänsyn bör även tas till nyttan för de besökande av en viss åtgärd i relation till andra angelägna tillgänglighetsskapande åtgärder. I händelse av att en prioritering måste göras med hänsyn till exempelvis ekonomiska förutsättningar, bör således i första hand sådana hinder prioriteras vars undanröjande ger störst sammantagen effekt.

Prioriteringen bör vara grundad på en plan som redovisar vilka skäl som finns för att inte undanröja ett enkelt avhjälpt hinder omedelbart. I planen bör anges när ett sådant hinder skall undanröjas.

Vid bedömningen av vad som skall anses vara enkelt avhjälpta hinder bör man dessutom beakta de ekonomiska konsekvenserna för mindre näringsidkare, så att verksamheten inte äventyras.

Varje föreskrift följs av ett allmänt råd. De allmänna råden innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna i denna författning och i huvudförfattningarna och anger hur någon *kan* eller *bör* handla för att uppfylla föreskrifterna. Det står dock den enskilde fritt att välja andra lösningar och metoder, om dessa uppfyller föreskrifterna. De allmänna råden kan vara sådana regler som skall främja en enhetlig tillämpning av en viss författning eller som skall bidra till utveckling i en viss riktning av praxis men som inte formellt binder den som råden är riktade till. De allmänna råden kan även innehålla vissa förklarande eller redaktionella upplysningar.

Enkelt avhjälpta hinder i publika lokaler

Följande hinder räknas som enkelt avhjälpta.

Fysiska hinder i form av mindre nivåskillnader, tunga dörrar och felaktigt placerade eller felaktigt utformade manöverdon skall undanröjas.

Allmänt råd: Trösklar bör tas bort om det är tekniskt möjligt, eller åtgärdas på annat sätt så att nivåskillnader utjämnas, för att t.ex. personer i rullstol eller med rollator skall kunna passera.

Mindre nivåskillnader bör överbryggas, exempelvis med ramper. Även om rampen är kort är det viktigt att lutningen inte är brantare än 1:12 (8,3%), på grund av risken att falla eller välta baklänges. En lutning på 1:20 (5%) eller flackare bör eftersträvas. Rampen bör ha jämn och halkfri yta, vara minst 1,3 m bred och ha avåkningsskydd. Om det finns plats, bör en trappa finnas som komplement till rampen.

Dörrmattor och skrapgaller, som är tunga att passera eller medför snubbelrisk, bör bytas eller åtgärdas på annat sätt.

Olämpligt placerade porttelefoner samt manöverdon till exempelvis dörröppnare och ringklockor bör flyttas. Manöverdon till dörröppnare bör i höjd- och sidled placeras så att även en person i rullstol eller med rollator kan använda dem utan att träffas av dörrbladet. Manöverdon bör placeras så att de lätt kan nås från

rullstol. En lämplig placering är med centrum 80 cm från marken och minst 70 cm, men gärna 100 cm, från hörn eller dörrblads framkant i ogynnsammaste läge (se bild).

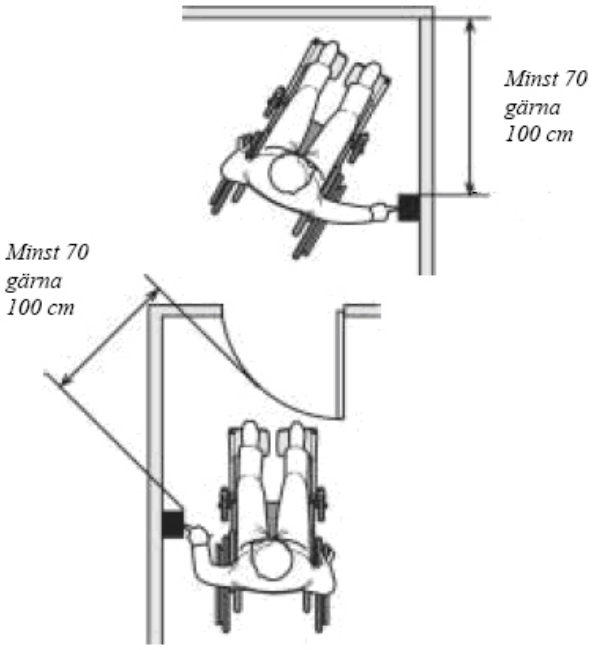

Dörrar med dörrstängare bör förses med automatisk dörröppnare. Även andra dörrar kan ibland vara för tunga att öppna för många människor och bör därför förses med automatisk dörröppnare. Vid utformningen av dörrar med automatisk öppnare är det viktigt att de ingående funktionerna placeras på rätt plats (se ovan), att manöverknappar kontrastmarkeras, att områden där dörrar slås upp markeras alternativt att dörrar förses med säkerhetssensorer, o. dyl.

Olämpligt placerade manöverpaneler i och utanför hissar bör flyttas och olämpligt utformade manöverpaneler bör bytas. Manöverpanelers läge har betydelse för om rullstolsburna kan nå dem. Utformningen är viktig för personer med nedsatt syn och för personer med utvecklingsstörning. Utgångsknappen bör ha mot omgivningen avvikande form och ljushet. För lämplig utformning och placering av manöverpaneler, se SS-EN 81-70. Olämpligt utformade handtag och lås bör bytas mot sådana som kan hanteras även av personer med nedsatt styrka eller nedsatt grip- eller precisionsförmåga.

Hinder i form av bristande kontrastmarkering och bristande varningsmarkering skall undanröjas.

Allmänt råd: Strategiska punkter, t.ex. ytterdörrar, manöverdon till automatiska dörröppnare, hissdörrar, toalettdörrar, receptionsdiskar, informationsställen, nödutgångar och trapphus bör kontrastmarkeras så att synsvaga och personer med utvecklingsstörning lättare kan orientera sig. Kontrastmarkeringar kan exempelvis uppnås med avvikande material och ljushetskontrast. En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS (Natural Colour System) gör det möjligt för många synsvaga att uppfatta en markering.

Logiska ledstråk som leder mellan utvalda och strategiska punkter bör anordnas till ledning för personer med nedsatt orienteringsförmåga. Kontrastlinjer i golv kan anordnas med avvikande material för blinda och med ljushetskontrast för synsvaga. För personer med utvecklingsstörning underlättas orienteringen av logiska färgsystem.

Oskyddade glasytor bör varningsmarkeras, exempelvis genom avvikande ljushet mot bakgrunden. Markeringarna bör placeras i ögonhöjd.

Trappor bör förses med kontrastmarkering så att synsvaga kan uppfatta nivåskillnaderna, exempelvis genom att framkanten på nedersta plansteget och framkanten på trappavsatsen vid översta sättsteget i varje trapplopp ges en ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS (se bild 2). Markeringarna bör göras på ett konsekvent sätt inom byggnaden.

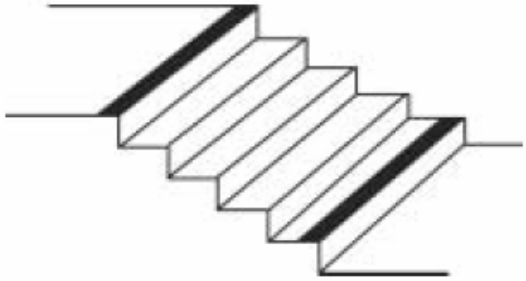

Exempel på kontrastmarkeringar av trappa

Utstickande byggnadsdelar, exempelvis trappor eller kapphyllor, bör markeras tydligt och byggas in eller åtgärdas på annat sätt, för att inte utgöra fara för blinda och synsvaga.

Hinder i form av bristande skyltning och brister i ljudmiljön skall undanröjas.

Allmänt råd: Skyltning bör vara lättbegriplig och lättläst, ha ljushetskontrast och vara placerad på lämplig höjd för att kunna läsas och höras såväl av personer i rullstol som av stående personer med nedsatt syn. Den bör placeras där man förväntar sig att den ska finnas och så att man kan komma tätt intill. Textstorleken bör vara anpassad efter läsavståndet och ytan bör inte ge upphov till reflexer. Skylten bör vara kompletterad med bokstäver i antingen upphöjd relief eller punktskrift eller båda samt i vissa fall med talad information och tydliga, lättförståeliga och välkända symboler. Elektronisk skyltning bör anpassas för att fungera för personer med olika funktionshinder, t.ex. nedsatt syn eller nedsatt hörsel. Tydlig och väl belyst skyltning har stor betydelse för att bl. a. personer med nedsatt syn eller hörsel och personer med utvecklingsstörning skall kunna orientera sig.

Dålig hörbarhet bör förbättras, exempelvis genom att lokalen kompletteras med ljudabsorbenter anpassade till rummets form och material.

Hinder i form av bristande eller bländande belysning skall undanröjas.

Allmänt Råd: Stora glasytor mot det fria och fönster i slutet av korridorer bör kunna skärmas av för att motverka bländning. Avskärmning kan ske exempelvis med gardiner, markiser eller persienner.

Fast belysning bör inte vara bländande. Exempelvis är det viktigt att ljuskällan är skymd och att kontrasten i ljushet mellan angränsande utrymmen eller mellan ute och inne inte är för stor. Belysningen kan vara avgörande för om en synsvag person kan orientera sig eller inte. Den synsvage behöver rätt utformat ljus för att kunna se och läsa, den hörselskadade eller döve för att kunna läsa teckenspråk och läsa på läppar.

Belysningen där man förflyttar sig bör vara jämn och anordnad så att synsvaga och rörelsehindrade personer kan uppfatta hur underlaget ser ut, och så att hörselskadade och döva kan uppfatta teckenspråk och läsa på läppar.

Hinder i form av brist på och bristande utformning av balansstöd skall undanröjas.

Allmänt råd: Ledstänger bör finnas på båda sidor om trappor och ramper. Ledstängerna bör löpa oavbrutet, gå förbi översta och nedersta stegframkanten respektive rampens början och slut med minst 30 cm, vara greppvänliga och ha kontrasterande ljushet gentemot omgivande ytor. Det bör vara möjligt att hålla i ledstången även förbi infästningarna.

Hinder i form av brister i utformning och placering av fast inredning skall undanröjas.

Allmänt råd: Fast inredning bör anpassas för att fungera för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Exempel på sådan anpassning kan vara att sänka för högt placerade telefoner och kölappsautomater så att personer i rullstol kan nå dem och att utrusta telefoner med förstärkare och komplettera system med talförbindelse och optisk anordning så att hörselskadade och döva kan ta del av informationen. Exempel på åtgärder för att personer med nedsatt syn ska kunna använda knappsatser där sifferkombinationer ska slås in kan vara att knappsatsen förses med ljushetskontrast, att 5:an förses med en taktilt märkbar punkt och att knappsatsen förses med punktskrift.

I hygienrum avsett för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga bör olämpligt placerade eller dåligt fungerande inredningsdetaljer som gör hygienrummet svåranvänt flyttas eller bytas ut.

I hygienrum bör kontrastmarkeringar finnas för att synsvaga ska kunna orientera sig. Bristfällig larmutrustning bör kompletteras, så att även hörselskadade och döva kan nås av varningssignaler i händelse av brand eller annan fara.

Enkelt avhjälpta hinder på allmänna platser

Fysiska hinder såsom mindre nivåskillnader, ojämn markbeläggning, svårforcerade ränndalar och trottoarkanter skall undanröjas.

Allmänt råd: Nivåskillnader vid övergångsställen, andra gångpassager, biluppställningsplatser för handikappfordon och hållplatser bör avfasas till 0-kant för att öka möjligheterna för personer i rullstol eller med rollator att ta sig upp och ner för trottoarkanten. Avfasningen bör, om plats finns, inte ha större lutning än 1:12 och bredden bör vara 90–100 cm. Vid sidan av avfasningen bör kantstenen ligga kvar så att synskadade kan ta ut riktningen över gatan. Avfasningen bör ha jämn och halkfri yta.

Ojämn markbeläggning som utgör hinder för personer i rullstol och med rollator att ta sig fram i gångytor bör bytas ut, exempelvis genom att ett stråk med jämnare markbeläggning fälls in.

Mindre nivåskillnader i gångytor bör överbryggas, exempelvis med ramper. Även om rampen är kort är det viktigt att lutningen inte är större än 1:12, på grund av risken att falla och välta baklänges. En lutning på 1:20 eller flackare bör eftersträvas. Rampen bör ha jämn och halkfri yta, vara minst 1,3 m bred och ha avåkningsskydd. Tvärlutningen bör inte vara mer än vad som krävs för erforderlig vattenavrinning och inte överstiga 1:50, för att inte utgöra fara för personer med dålig balans, för att synsvaga och blinda inte ska tappa orienteringen och för att personer i rullstol eller med rollator ska kunna ta sig fram. Om det finns plats, bör en trappa finnas som komplement till rampen.

Ränndalar som utgör hinder för personer i rullstol och med rollator bör täckas över så att ytan blir jämn eller bytas ut mot t.ex. avrinningsgaller eller ränndalar som utan svårighet kan passeras av personer i rullstol eller med rollator.

Hinder i form av bristande kontrastmarkering och varningsmarkering skall undanröjas.

Allmänt råd: Strategiska punkter, t.ex. busshållplatser, perronger, övergångsställen och upphöjda gångpassager över gator, entréer m.m. bör kontrastmarkeras så att synsvaga, blinda och personer med utvecklingsstörning lättare skall kunna ta sig fram. Kontrastmarkering kan exempelvis anordnas genom att material med avvikande struktur och ljushet fälls in i markbeläggningen, t.ex. tydligt kännbara plattor i asfaltyta eller släta plattor i gatstensyta. Markbeläggningen bör utformas så att den inte medför snubbelrisk. En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS gör det möjligt för många synsvaga att uppfatta markeringen. För personer med utvecklingsstörning underlättas orienteringen av logiska färgsystem.

Trappor bör förses med kontrastmarkering så att synsvaga kan uppfatta nivåskillnaderna, exempelvis genom att framkanten på nedersta plansteget och framkanten på trappavsatsen vid översta sättsteget i varje trapplopp ges en ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS. Markeringarna bör göras på ett konsekvent sätt inom området.

Utstickande byggnadsdelar, kantstenar på trottoarer, stolpar i gångbanor, fallkanter och andra detaljer bör kontrastmarkeras för att underlätta för synsvaga och personer med utvecklingsstörning att urskilja detaljer. En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS gör det möjligt för många synsvaga att uppfatta markeringen.

Oskyddade glasytor bör varningsmarkeras, exempelvis genom avvikande ljushet mot bakgrunden. Markeringarna bör placeras i ögonhöjd.

Utstickande byggnadsdelar, exempelvis trappor, skyltar och balkonger, lägre än 2,20 m över mark bör markeras tydligt och byggas in eller åtgärdas på annat sätt, för att inte utgöra fara för blinda och synsvaga.

Fasta hinder i gångytor bör, om det inte är möjligt att flytta dem bort från gångytan, tydligt markeras visuellt och utformas så att de kan upptäckas med teknikkäpp.

Hinder i form av bristande skyltning skall undanröjas.

Allmänt råd: Skyltning bör vara lättbegriplig och lättläst, ha ljushetskontrast och vara placerad på lämplig höjd för att kunna läsas och höras såväl av personer i rullstol som av stående personer med nedsatt syn. Den bör placeras där man förväntar sig att den skall finnas och så att man kan komma tätt intill. Textstorleken bör vara anpassad efter läsavståndet och ytan bör inte ge upphov till reflexer. Skylten bör vara kompletterad med bokstäver i antingen upphöjd relief eller punktskrift eller båda samt i vissa fall med talad information och tydliga, lättförståeliga och välkända symboler. Elektronisk skyltning bör anpassas för att fungera för personer med exempelvis nedsatt syn och nedsatt hörsel.

Tydlig och väl belyst skyltning har stor betydelse för att bl. a. personer med nedsatt syn eller hörsel och personer med utvecklingsstörning skall kunna orientera sig.

Hinder i form av bristande eller bländande belysning skall undanröjas.

Allmänt råd: Fast belysning bör inte vara bländande. Exempelvis är det viktigt att ljuskällan är avskärmad. Belysningen kan vara avgörande för om en synsvag person kan orientera sig eller inte. Den synsvage behöver rätt utformat ljus för att kunna se och läsa, den hörselskadade eller döve för att kunna läsa teckenspråk och läsa på läppar.

Belysningen där man förflyttar sig bör vara jämn och anordnad så att synsvaga och personer med nedsatt rörelseförmåga kan uppfatta hur underlaget ser ut, och så att hörselskadade eller döva kan uppfatta teckenspråk och läsa på läppar.

Hinder i form av brist på och bristande utformning av balansstöd skall undanröjas.

Allmänt råd: Ledstänger bör finnas på båda sidor om trappor och ramper. Ledstängerna bör löpa oavbrutet, gå förbi översta och nedersta stegframkanten respektive rampens början och slut med minst 30 cm, vara greppvänliga och ha kontrasterande ljushet gentemot omgivande ytor. Det bör vara möjligt att hålla i ledstången även förbi infästningarna.

Hinder i form av bristande utformning av biluppställningsplatser för handikappfordon skall undanröjas.

Allmänt råd: Vissa biluppställningsplatser på en parkeringsplats bör ändras så att de fungerar även för rullstolsburna som kör en bil där rullstolen tas in och ut från sidan. Breddmåttet på en sådan plats bör vara 5,0 m, när platsen inte är belägen intill en fri yta. Lutningen i längs- och sidled bör inte vara mer än vad som krävs för erforderlig vattenavrinning och inte överstiga 1:50. Markbeläggningen bör vara fast, jämn och halkfri.

Hinder i form av brister i lekplatsers utformning eller utrustning skall undanröjas.

Allmänt råd: Brister, som gör det svårt för barn med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att alls använda lekplatsen samt brister som gör det svårt för föräldrar med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att vistas på lekplatsen tillsammans med sina barn, bör åtgärdas.

Byggnadsnämndens, Teknik- och fritidsnämndens samt Servicenämndens beslut att arbeta med tillgänglighet i Karlshamn under 2005

2005 behandlade nämnderna ärendet och gav samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att återkomma med ett konkret förslag till arbete med tillgänglighet under 2005. Skrivelse från Förvaltningschef Ulf Ohlsson till byggnadsnämnden, teknik- och fritidsnämnden samt servicenämnden föreligger enligt följande:

”Förslag till arbete med tillgänglighetsfrågor inom samhällsbyggnads-förvaltningens kompetensområde. Vid ovannämnda nämnders januarisammanträden beslutades att lämna uppdrag till samhällsbyggnads-förvaltningen att ta fram ett förslag till hur arbetet med tillgänglighet kan genomföras under 2005. Förslaget ska redovisas för beslut i berörda nämnder vid respektive nämnds sammanträde i februari 2005. Förvaltningens konkreta tillgänglighetsarbete tar sin grund i gällande lagstiftning och inriktas i första hand på offentliga lokaler i kommunens ägo samt allmän plats mark. Då tillgänglighetsaspekter berör icke kommunala fastighetsägare inriktas förvaltningens arbete på information, råd, anvisningar och myndighetsarbete.”

I vissa fall hyr servicenämnden ut kommunala lokaler till exempelvis privata näringsidkare. Teknik- och fritidsnämnden beslutade att anta principer för handikappanpassning av lokalentréer i anslutning till allmän platsmark §185/2003. Samråd om förslaget har genomförts med handikapprådets ”Boråd”.

Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår att byggnadsnämnden, teknik- och fritidsnämnden och servicenämnden godkänner följande arbetsordning för förvaltningens tillgänglighetsarbete under 2005. Motsvarande arbetsordning för kommande år bör utarbetas senare. Ansvarig för genomförande anges (inom parantes).

- Information om tillgänglighet ska spridas till allmänhet, fastighetsägare och företag inom bygg- och anläggningsbranschen, via www. Karlshamn, broschyr mm, (stadsmiljöavdelningen).
- I samband med fysisk planering ska i erforderlig omfattning tidigt samråd ske med sakkunnig inom tillgänglighetsområdet, (stadsmiljöavdelningen).
- I samband med bygglov ska i erforderlig omfattning en tillgänglighetsplan upprättad av sökanden ingå i handlingarna, (stadsmiljöavdelningen).
- I samband med tillsynsarbete såsom byggsamråd ska tillgänglighetsaspekterna belysas och beaktas, (stadsmiljöavdelningen).
- Vid sådana bygg- och anläggningsprojekt som redan är inplanerade i budget 2005, ska tillgänglighetsaspekter beaktas i erforderlig omfattning i samband med projektering och genomförande.
- En av nämnderna gemensamt finansierad tillgänglighetsinventering ska påbörjas snarast under 2005. Inventeringen ska ta sikte på kommunägda offentliga lokaler samt stråk. Under 2005 ska inriktningen vara Torgkvarteret, Rådhuskvarteret samt 1 skola i respektive kommundel. Inventeringens

kostnad under 2005, får maximalt uppgå till 40 000 kronor per nämnd, det vill säga 120 000 kronor. Inventeringen ska genomföras och resultatet sammanställas av sakkunnig inom tillgänglighetsområdet. Inventeringsarbetet ska läggas upp (inom angivna kostnadsram) i samverkan mellan representanter för stadsmiljöavdelningen, teknik- och fritidsavdelningen, serviceavdelningen, och (vad gäller skolorna) utbildningsförvaltningen. Dialog ska ske med handikapprådets ”Boråd”, (samordning via stadsmiljöavdelningen).

- Inventeringens resultat ska ligga till grund för vidtagande av sådana åtgärder som kan genomföras inom ramen för 2005 års budget. Andra åtgärder som ankommer på berörda nämnder ska diskuteras i budgetarbetet inför 2006 liksom fortsatt inventeringsarbete, (stadsmiljöavdelningen, teknik- och fritidsavdelningen, serviceavdelningen).
- I de fall åtgärder erfordras i och vid icke kommunägda fastigheter ska överläggningar organiseras med fastighetsägare, (samordning stadsmiljöavdelningen).
- Generellt gäller att dialog om tillgänglighetsarbetet ska ske med handikapprådets ”Boråd” och att detsamma ska avrapporteras löpande under 2005 till berörda nämnder.

Förslaget utarbetades i samverkan mellan Marie-Christin Svensson stadsmiljöavdelningen, Marie Louise Svensson Wickström teknik- och fritidsavdelningen, Lars Lindborg serviceavdelningen samt förvaltningssamordnare Bernt Ibertsson.”

2. Inventeringens upplägg och avgränsningar

Denna inventering har tagit utgångspunkt i att inventera ”det publika” Rådhuset. och de mest centrala gatorna i Karlshamn. I innemiljön har fokus lagts på att kartlägga hur besökare med olika funktionsnedsättningar kan röra sig i huset och ta del av verksamheten. Trappor och hissar med brister har bara markerats på bottenvåningen i Bilaga 1 även om bristen sträcker sig till alla våningar.

I den yttre miljön har fokus lagts på hur man som fotgängare kan ta sig fram i gaturummet. Då målpunkterna oftast är de affärer som finns längs med gatorna har även entréerna till affärerna studerats.

Kartan redovisar det område som har inventerats. I Rådhuskvarteret är det endast kommunens lokaler och den utemiljö som allmänheten har tillträde till som har inventerats. Förutom Stortorget med omgivande gator har delar av Drottninggatan och Ronnebygatan inventerats.

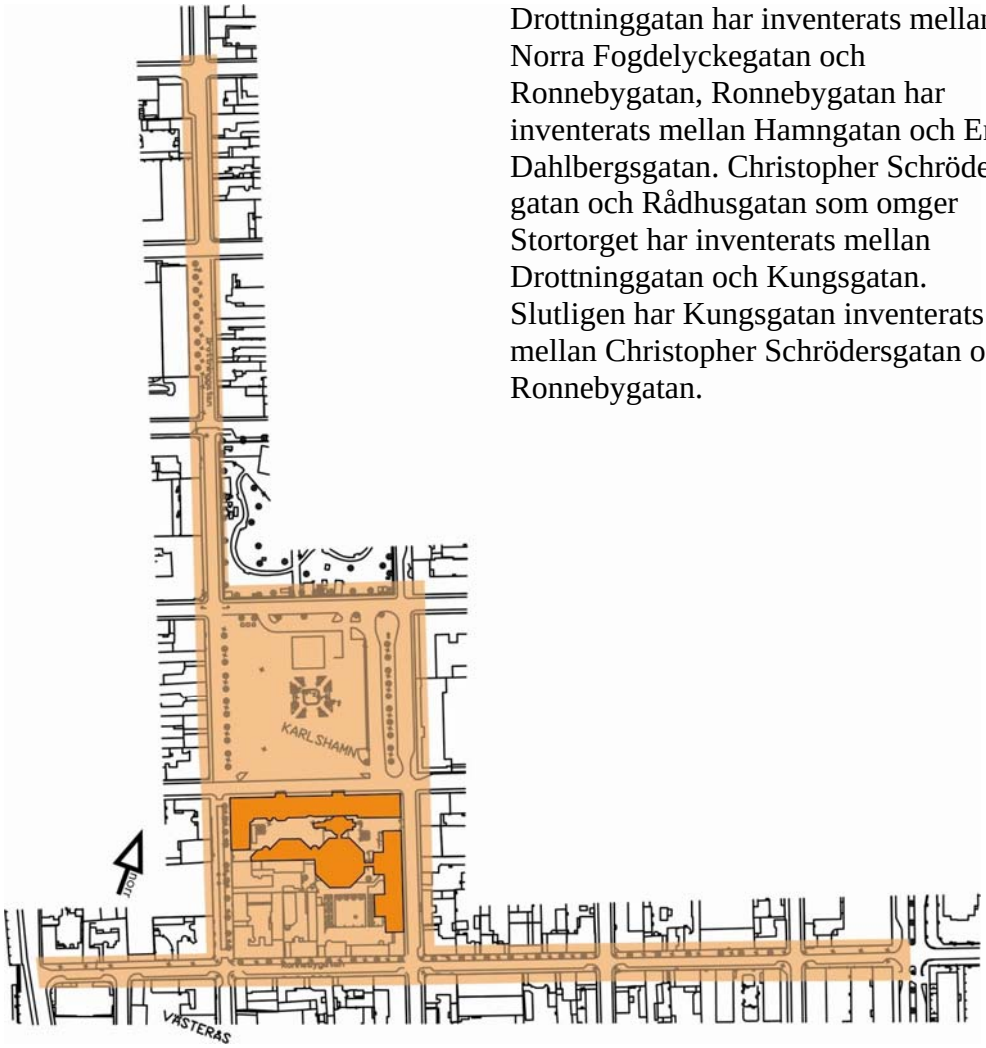

Drottninggatan har inventerats mellan Norra Fogdelyckegatan och Ronnebygatan, Ronnebygatan har inventerats mellan Hamngatan och Erik Dahlbergsgatan. Christopher Schrödersgatan och Rådhusgatan som omger Stortorget har inventerats mellan Drottninggatan och Kungsgatan. Slutligen har Kungsgatan inventerats mellan Christopher Schrödersgatan och Ronnebygatan.

Figur. Inventerad utemiljö och byggnader

3. Planerade projekt som påverkar tillgängligheten inom det aktuella området i Karlshamn

Kommunen har sedan tidigare haft planer på att bygga om Stortorget. I illustrationen nedan framgår det förslag som tidigare tagits fram. Vidare har man också diskuterat att bygga om Ronnebygatan och delar av Kungsgatan till gårds- eller gågata. Genomförs dessa ombyggnader finns det möjligheter att åtgärda en rad enkelt avhjälpta hinder och andra mer omfattande hinder i samband med dessa ombyggnader. Direkta beslut i frågan påverkar således de åtgärdsförslag som vi lägger fram i rapporten. Vi har därför valt att ge ett par alternativa förslag på de punkter där vi kan se olika scenarion beroende på dessa beslut.

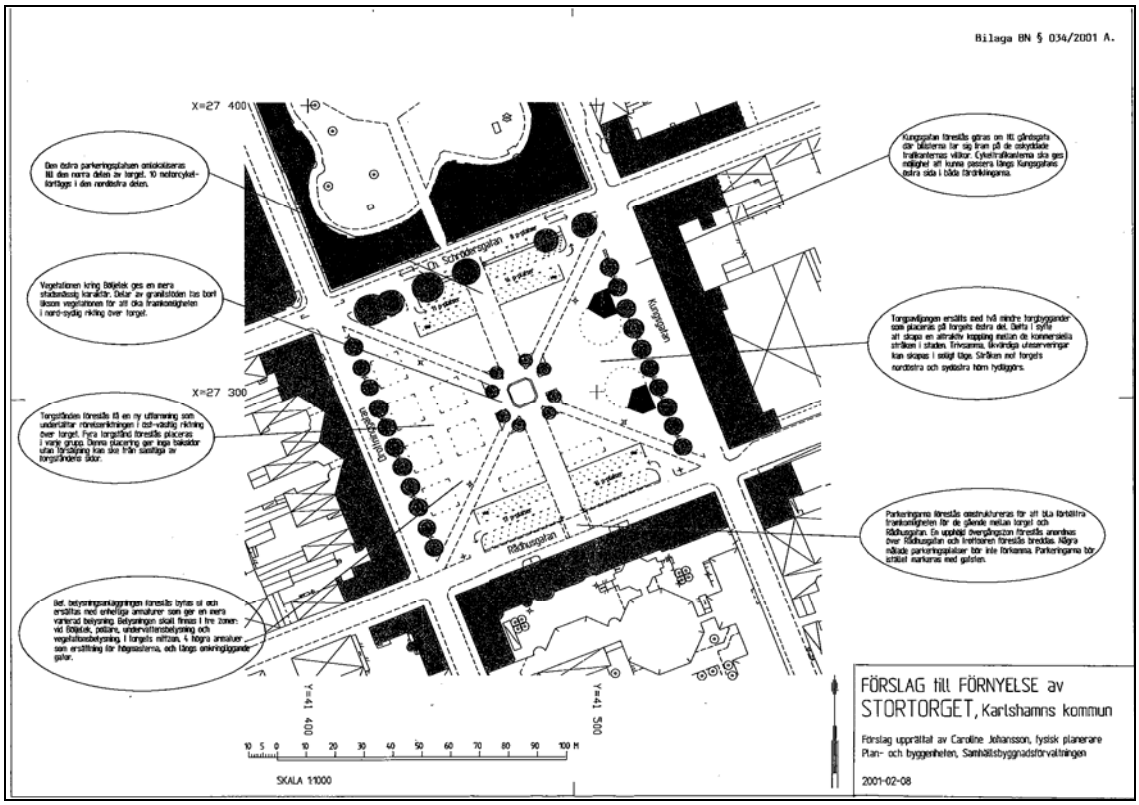

Figur. Illustration över en eventuell ombyggnad av Stortorget.

4. Resultat av inventering

Vårt samhälle har under lång tid byggts upp och skapats med olika utformnings-ideal och utformningsidéer. Tillgänglighet för funktionshindrade har funnits med som en utformningsförutsättning under de senaste trettio åren, men kompromisser med andra intressen har gjort att man även under denna tidsperiod skapat många miljöer med brister ur ett tillgänglighetsperspektiv.

Inventeringen har fokuserat på enkelt avhjälpta hinder. Gränsdragning mellan enkelt avhjälpta hinder och mer kostsamma hinder är svår. Vi har därför tagit med samtliga hinder som vi funnit under inventeringen och för istället ett resonemang om olika åtgärdsnivåer.

Inventeringsresultatet i sin helhet finns redovisade i bilagor till denna rapport. Vi har valt att skilja på de åtgärder som är av mer allmän karaktär och åtgärder som endast berör en plats. I bilaga 6 finns därför brister som återfinns på flera ställen.

Figur. Är en tung dörr in till ett låst utrymme, ett enkelt avhjälpt hinder till en offentlig lokal?

5. Förslag på åtgärder

Rådhuset

I Rådhuset finns en rad hinder som bör åtgärdas för att Rådhuset på sikt ska vara helt tillgängligt. Nedan beskriver vi de åtgärder som vi bedömer måste göras för att få en fungerande tillgänglighet. Då vissa åtgärder är relativt kostnadskrävande har vi i nästa kapitel gjort prioriteringar av vilka åtgärder som bör göras omgående och vilka som föreslås göras inom två respektive 5 år.

Orienteringsmöjligheterna till receptionen. Receptionen ligger idag långt in i byggnaden och är svår att uppfatta när man kommer in via någon av huvudentréerna. I en första etapp föreslås en bättre skyltning vid entréerna samt ett visuellt ledstråk i golvet från entré B in till receptionen. Det är viktigt att ledstråket utformas med varsamhet mot byggnaden.

Personalen i receptionen var redan idag medveten om att det är svårt att orientera sig i byggnaden och var mån om att besökande ska hitta till rätt lokaler. Denna personliga hjälp är många gånger viktigare än tekniska hjälpmedel, men kombinationen är det optimala.

På sikt kan en ombyggnad av entréhallen göras som innebar att receptionen synliggörs från entréerna. Vid en ombyggnad av receptionen bör den utformas så att man som rullstolsburen eller kortväxt person kan prata med någon som sitter ner. Vidare kan hissen, trappan och dörren till sessionssalen förstärkas för att markera målpunkternas dignitet. Idag har förstagångsbesökare svårt att orientera sig till dessa punkter då det är svårt att uppfatta dem som självklara mål.

Fasta hörslingor. Idag finns det fast hörslinga i den stora hörsalen och en portabel som går att flytta mellan övriga konferensrum. Denna finns oftast på bibilioteket. Att använda en fast hörslinga innebär för många ett visst motstånd som gör att man undviker att sätta igång utrustningen. Detta i sig gör att man som hörselskadad inte ges full möjlighet att medverka. Har man en portabel hörslinga är motståndet ännu större då någon måste beställa fram utrustningen för varje enskilt möte. För att förenkla för alla bör man därför installera fast hörslinga i samtliga större möteslokaler så att man minimerar motståndet från de medverkande.

Kontrastmarkeringar av trappor och pelare. Samtliga trappor i och utanför byggnaden saknar idag kontrastmarkeringar av nedersta och översta trappstegen. I en första etapp bör man markera dessa med kontrasterande (svart eller vit) halkskyddstejp (gärna som prickar). På de mest använda trapporna bör man överväga att göra mer permanenta lösningar direkt eftersom halktejpen riskerar att slitas bort snabbt. Pelarna i entréhallen har idag ingen kontrast mot bakomvarande väggar, genom att markera pelarna med exempelvis kommunloggor i en krans på ca 140 cm höjd förenklas orienteringen.

Figur. Exempel på åtgärder med kontrastmarkeringar.

Ramp till podiet. Trots en väl utformad och modern sessionssal finns det idag inga möjligheter att som rullstolsburen talare ta sig upp på podiet. Detta hinder kan avhjälpas med en ramp.

Gemensam och taktil skyltning. Idag är det en stor variation på hur man anordnat skyltning till olika lokaler inom Rådhuset. Ett skyltprogram där man bestämmer hur skyltningen bör se ut och var man ska skylta till olika mål bör tas fram. Ur tillgänglighetssynpunkt bör de nya skyltarna utformas i relief med tydlig

färgkontrast mellan bakgrund och text. Skyltarna bör också kompletteras med punktskrift. Och i de fall det finns vedertagna piktogram, för en sak bör skyltningen kompletteras med dessa också. Till exempel bör receptionen utmärkas med ”i” för information och toaletterna med dam/herr och handikappsymbolerna.

Figur. Ett axplock av dagens skyltar

Brandlarm och utrymningsvägar. Dagens brandlarm larmar i huvudsak via högtalare/sirener. På någon plats har vi funnit att man också har blinkande lampor. För att hörselskadade ska uppfatta larmet bör antalet platser med lampor utökas ytterligare. Dagens utrymningskartor kan inte avläsas av synskadade och borde på sikt kompletteras med taktila kartor.

Trösklar. Till flera rum finns det idag trösklar som är ett onödigt hinder för rullstolsburna personer. Vid genomgång av trösklarna kan dock konstateras att de inte är så svåra att ta sig över. Finns det rum som dagligen besöks av rullstolsburna eller personer med rollator bör dessa trösklar tas bort.

Kodlås, hissknappar, telefon och dörröppnarplacering. Hissknapparna i hissarna är idag märkta så att man med vissa svårigheter kan hitta vilken knapp som är entréplansknappen och därifrån orientera sig till övriga knappar. Som ett första steg kan entréknapparna förtydligas med hjälp av märkduttar. På bilden nedan visas en karta med 24 märkduttar som går att beställa hos IrisHadar. På sikt bör man fundera på att byta ut knappsatserna till moderna knappsatser med taktila siffror och med högtalarutrop för respektive plan.

Figur. Karta med 24 st märkduttar från IrisHadar.

Kodlåsen vid dörrarna bör också kompletteras med märkduttar på 5:an för att underlätta användningen. På sikt bör man också se över höjden på telefoner och dörröppnare då dessa genomgående sitter högt i förhållande till rekommenderade höjder. Varken telefon eller dörröppnare sitter dock helt felaktigt placerade så att man inte kommer åt dem alls eller får dörren på sig när dörröppnaren används.

Handikapptoaletter. Samtliga våningsplan har handikapptoaletter, toaletterna är små men det finns utrymme för rullstol vid en sida av toaletten. Vid halvsidig förlamning eller liknande kan man många gånger endast komma över till toaletten från rullstolen från antingen höger eller vänster vilket gör dessa toaletter otillgängliga för vissa. Handikapptoaletten i entréhallen är ytmässigt så stor att man skulle kunna bygga om denna så att man kommer till toaletten från båda sidorna. Genom denna ombyggnad skulle man få en toalett i byggnaden som fungerar helt för alla så om man inte kan använda någon av de andra toaletterna så vet man i alla fall att det finns en fungerande toalett i huset.

Trappräcken. Alla trappor i och utanför byggnaderna har idag trappräcke, men flertalet av dessa räcken avslutas innan första och sista trappsteget. För personer med balanssvårigheter innebär detta att man saknar stöd när man ska ta det första och sista steget. Likaså är några räcken utformade i fyrkantsprofil, vilket är svårare att greppa än runda räcken. Räckena bör byggas om så att de går ut 30 cm förbi det översta och understa stegen.

De återvinningsstationer som finns utplacerade i Rådhuset är idag för höga för att som rullstolsburen nå till översta soptunnan. Det kan synas vara en bagatell för övriga att inte nå, men detta är en av många små detaljer som gör att man inte känner sig helt välkommen till en plats. På sikt bör man därför byta ut sorteringskärlen till andra lägre modeller.

Kontrastmarkeringen mellan dörrar (inkl dörrkarmar) och väggar är på många ställen inte tillräcklig. För synsvaga är det ett hjälpmedel att orientera sig och hitta ut. Vid en ommålning bör färg med större kontrastmarkering väljas.

Utomhusmiljö

Det inventerade området utgör de mest centrala delarna av Karlshamn. Fastigheterna längs gatorna utgörs till stor del av affärer och serveringar. Miljön som sådan innebär att ett stort antal gående frekventerar området, vilket ställer krav på en fungerande miljö utifrån gruppens behov. Studerar man personer med olika funktionshinder finner man en rad olika krav på framkomlighet som behöver tillgodoses för att miljön ska vara tillgänglig.

För gruppen synskadade är *tillfällig möblering*, så som cyklar, reklamskyltar och uteserveringar ett problem om den inte ställs och utmärks rätt. Just cyklar är sådana föremål som inte står på samma ställe från gång till gång. Cyklar har också vassa kanter som är farliga om man ramlar över dem. Reklamskyltar står oftast på samma ställe från dag till dag. Om man från kommunens sida anser att det är ett positivt inslag i gatubilden, bör man dock skapa riktlinjer för var skyltarna får stå så att man som synskadad vet var man ska akta sig. Likaså bör vippskyltar och snurrskyltar förbjudas, då denna typ av rörliga skyltar kan skada förbipasserande som kommer för nära. *Uteserveringar* är ett tillfälligt hinder med mer permanent karaktär, då de oftast finns på plats under flera månader i sträck. För att hjälpa synskadade att orientera sig förbi en uteservering bör serveringen vara utrustad med räcke där man har fast avbärare i nederkanten av räcket, så att man kan känna denna med hjälp av en synkäpp.

För rörelsehindrade är det viktigt att det inte finns för *ojämnt underlag, stora lutningar, för stora höjdskillnader och att det finns vilmöjligheter*. I en gammal stadskärna som Karlshamns är det svårt att tillgodose dessa krav, då gatorna är stensatta, centrum ligger på en kulle, och affärerna är inrymda i gamla hus med trappor vid entréerna. För att kunna skapa full tillgänglighet i dessa miljöer krävs det i vissa fall större ombyggnader. Vilmöjligheterna är dock relativt lätta att förbättra genom att ställa ut fler bänkar längs gatorna. För att säkerställa att bänkarna är tillgängliga bör man ta fram en standardbänk som är mellan 45-50 cm hög, med en relativt rak sittyta och med ett greppvänligt armstöd på ca 70 cm höjd.

I åtgärdsförslagen nedan diskuterar vi åtgärder utifrån samma prioriterings-grunder som för inomhusmiljön, dvs vilka åtgärder som bör göras omgående och vilka som bör göras inom två respektive 5 år. I våra åtgärdsförslag nedan har vi tagit hänsyn till de ombyggnadsplaner som finns för gatorna i området och räknar med att dessa planer kommer att förverkligas inom 5 årsperioden.

Stortorget

Stortorget har en relativt *jämn beläggning* för att vara stensatt. Det finns dock en del sättningar och gamla stolphåll som bör åtgärdas. Om man inte tänker sig att genomföra hela ombyggnaden som skisserats finns det ändå skäl ur tillgänglig-hetssynpunkt att *ta bort refugerna* på den östra delen av torget och få ett helt jämnt torg. Trots att stensättningen är relativt jämn föreslås ett ännu jämnare

material, borgmästarsten i *stråk*, diagonalt från hörnorna in till mitten av torget. Bredden på stråken bör vara minst 1,3 m. I torgytans kanter föreslås stråk av betong. Dessa jämna stråk kommer att bli naturliga ledstråk för synskadade, men för att säkert kunna ta ut riktning över gatorna föreslås någon form av *riktningsvisande kant* i anslutning till hörnen av torget och också mitt på långsidorna. Trottoaren på södra sidan av Rådhusgatan bör breddas så att det är fri passage förbi utstickande trappor.

Bygger man om torget helt enligt skissade planer kvarstår förslagen enligt ovan. Ur beläggningssynpunkt tillkommer då också att man bör lägga borgmästarstenar i lämpliga stråk i anslutning till den nya torghandelsytan. Vidare föreslås nya bänkar i hörnen av torget för att ge bättre *vilmöjligheter*.

Torget är en naturlig vistelseplats för många människor, tyvärr innebär detta också ett större slitage på den offentliga utrustningen. Vi noterade vid inventeringstillfället att någon av bänkarna var sönder likaså hade de allmänna toaletterna mått bra av en *upprustning*.

Ronnebygatan

Ronnebygatan har idag tillåten biltrafik i en riktning och cykeltrafik i båda riktningarna. Gatusektionen är delvis ombyggd för att skapa förutsättningar för denna trafikreglering. På södra sidan finns en vanlig trottoar där endast gångtrafik tillåts. På norra sidan har trottoaren breddats så att en cykelbana också ligger upphöjd. Mellan gångbanan och cykelbanan har man en smal möbleringszon med träd, belysning mm.

Väljer man att behålla dagens utformning kan man *höja upp gatan* vid ett par entréer så att dessa blir tillgängliga. För helhetsintrycket vore det dock bättre att höja hela gatusektionen, vilket också hade möjliggjort att fler entréer kunnat göras tillgängliga. En totalombyggnad skulle kunna vara aktuell i samband med att man eventuellt bygger om gatan till gårds-/gågata. En åtgärd av det här slaget är kostsam och man kan diskutera om åtgärderna kan anses gå in under enkelt avhjälpta hinder. Tänker man sig att ändå bygga om gatan, är extrakostnaden för enkelt avhjälpta hinder en mindre del av totalsumman.

Behåller man dagens sektion innebär det att de flesta butiker inte kommer att kunna bli helt tillgängliga för personer i rullstol. I flera fall finns det dock möjlighet för butiksinnehavarna att ha *lösa ramper* som läggs ut när någon behöver det. För att ett sådant system ska fungera bör entréerna kompletteras med *dörrklockor* för att kalla på hjälp. För att underlätta för personer med balanssvårigheter behöver flertalet butiker komplettera sina entréer med trappräcken, likaså bör trapporna kontrastmarkeras.

I den smala möbleringszonen som finns mellan cykelvägen och gångbanan på norra sidan kan man få plats med ett par *bänkar*. Likaså bör man slå fast att det är i den här zonen som eventuella reklamskyltar bör stå. Vid en eventuell ombyggnad finns det förutsättningar att bredda zonen något.

Gångstråket på norra sidan av gatan är trots gatans gamla karaktär relativt bra ur tillgänglighetssynpunkt med betongplattor som huvudsakligt ytmaterial på

gångbanan. Södra sidan har idag smågatsten som ytmaterial, vilket bör ändras vid en större ombyggnad.

Flera korsningspunkter är idag upphöjda vilket underlättar för rörelsehindrade att passera. Upphöjningarna kan normalt innebära ett hinder för synskadade som inte har någon trottoarkant att orientera sig efter, men vår bedömning är att man som synskadad kan orientera sig med hjälp av fasaderna istället. Med den regelbundna kvartersstruktur som kännetecknar Karlshamns centrum, ger fasaderna en tydlig riktning över gatukorsningarna.

Trots sin prakt bör man kanske inför nästa år fundera på andra typer av blomsterarrangemang än de som placerats i gathörnen. De stora urnorna som placerats i ett par gathörn försvårar gångpassagen för både synskadade och till viss del rörelsehindrade.

Kungsgatan

Den studerade delen av Kungsgatan kan delas in i två delsträckor, en som ingår i planerna för torget (mellan Christopher Schrödersgatan - Rådhusgatan) och en som ingår i planerna för Ronnebygatan (mellan Ronnebygatan och Rådhusgatan).

För den del som ingår i torget är samtliga entréer tillgängliga idag. Det vore dock önskvärt med en *utökad cykelparkering* i den södra delen av sträckan. Likaså bör det finnas en avfasning mitt på sträckan och avfasningarna i gathörnen bör ses över.

För delen som ingår i Ronnebygatans planer är förutsättningarna annorlunda, här skulle man på samma sätt som på Ronnebygatan kunna göra flera affärer tillgängliga genom att höja gatusektionen.

Drottninggatan

Drottninggatan har sedan flera år byggts om till gågata. Ombyggnaden har möjliggjort att flera affärer har kunnat få *plana entréer*. Vid inventeringen fann vi att ytterligare någon skulle kunna byggas om så att entrén blir tillgänglig för rullstolsburna, men i de flesta fall är man även fortsättningsvis hänvisade till att ha lösa ramper om man inte kan lösa tillgängligheten inne i fastigheten. De entréer där trapporna kvarstår bör utrustas med trappräcken och trappstegen bör kontrastmarkeras. Entréerna bör också utrustas med dörrklocka.

Själva gatan fungerar relativt bra att ta sig fram på. Vi ser dock gärna att man även längs Drottninggatan funderar på en lite annorlunda *placering* av de vackra blomsterarrangemangen till näst år. Urnorna stod i år på den rad av betongplattor som de flesta gående väljer att gå på om den är fri från hinder.

Figur. Betongplattestråket är den jämnaste ytan att gå och rulla på. Blomurnorna skulle kunna stå längs muren och förstärka vindskyddet vid bänkarna istället.

6. Prioritering av åtgärder

Trots att vi endast studerat en begränsad del av Karlshamns centrum har vi funnit en rad punkter som bör åtgärdas. Ska man kunna avhjälpa samtliga enkelt avhjälpta hinder i hela kommunen, måste man årligen avsätta 2-4 miljoner kronor för de enklaste hindren, dessutom behöver man avsätta ytterligare medel för större projekt så som Ronnebygatan och Stortorget. Vidare behöver man ha en tjänsteman som aktivt kan arbeta med alla de små åtgärder som behöver göras.

I prioriteringslistorna nedan har vi tagit med förslag till åtgärder i tre nivåer, de åtgärder som bör göras omgående och vilka som bör göras inom två respektive 5 år. Enligt vår bedömning räknas samtliga åtgärder som finns inom prioritets-grupp 1 och 2 som åtgärder som ska göras inom ramen för enkelt avhjälpta hinder. Åtgärderna inom prioritetsgrupp 3 är också enkelt åtgärdade, men bör åtgärdas i samband med andra större projekt. I Rådhuset bör man också föra en diskussion om vilka lokaler som är publika.

Rådhuset

Prioritetsgrupp 1, omgående		Kostnad (kr)
Skyltning till tillgänglig entré		6 000
Visuellt stråk till reception		4 000
Kontrastmarkering av pelare		4 000
Kontrastmarkering av trappor, tejp		8 000
Kontrastmarkering av trappor, sten/trä		35 000
Ramp till podiet i sessionssalen		25 000
Märkning av knappar, entréplan och 5:an		1 000
Byggherrekostnad och oförutsett 20 %		*17 000*
		100 000
Prioritetsgrupp 2, inom 2 år		
Fasta hörslingor i samtliga sammanträdeslokaler		250 000
Skyltprogram och skyltning		300 000
Lampor till brandlarm		60 000
Ombyggnad av handikapptoalett vid entréhall		50 000
Förlängning av trappräcken		80 000
Byggherrekostnad och oförutsett 20 %		*150 000*
		890 000
Prioritetsgrupp 3, inom 5 år		
Utbyte av knappsatser i hissar		100 000
Trösklar		40 000
Taktila utrymningskartor		70 000
Omplacering av telefoner och dörröppnare		10 000
Låga sorteringskärl		10 000
Ombyggnad av entréhall		200 000
Byggherrekostnad och oförutsett 20 %		*90 000*
		520 000

Stortorget (med Rådhusg, C Schrödersg och Rådhusg)

Prioritetsgrupp 1, omgående		Kostnad (kr)
Sättningar och skyltfundament/hål		20 000
Upprustning Toalett		110 000
Cykelparkering vid Flaggenhuset		10 000
Avfasningar i gathörn och pollare		60 000
		200 000
Prioritetsgrupp 2, inom 2 år		
Refuger bort, Jämna gångytor i stråk, riktningsvisande kant mot bilytor		1200 000
Nya bänkar kring torget (18 st)		144 000
		1344 000
Prioritetsgrupp 3, inom 5 år		
Större ombyggnad av torget		

Ronnybygatan (med del av Kungsgatan)

Prioritetsgrupp 1, omgående		Kostnad (kr)
Bänkar (6 st)		48 000
Justering av sättningar, avfasningar mm		20 000
		68 000
Prioritetsgrupp 2, inom 2 år		
Höja upp endast enkelt åtgärdade entréer (ca 20 000 - 30 000/butik)		200 000
Trappräcke, ringklocka, kontrastmarkering av trappor och lösa ramper		6- 8 000/butik
Prioritetsgrupp 3, inom 5 år		
Större ombyggnad av gatorna		

Drottninggatan

Prioritetsgrupp 1, omgående		Kostnad (kr)
Sättningar och skyltfundament/hål		10 000
Omplacering av blomsterurnor		
Prioritetsgrupp 2, inom 2 år		
Justering av marknivå för plana insteg (ca 20 000 - 30 000/butik)		150 000
Trappräcke, ringklocka, kontrastmarkering av trappor och lösa ramper		6- 8 000/butik
Prioritetsgrupp 3, inom 5 år		
Inga		

7. Goda exempel på lösningar

Nedan följer några bilder på lösningar.

Övergångsstället har en del som är nollad och en del med minst 4 cm kant som underlättar för synskadade att orientera sig. (Bild: Stockholm stad)

Översta och understa trappsteget är markerat med en vit massa. (Bild: Stockholm stad)

Översta och nedersta trappsteget kan också markeras med vita infällda punkter (Bild: Stockholm stad)

Ränndal har bytts ut mot en flackare och som är enklare att ta sig över med rullstol och rollator (Bild: Stockholm stad)

Ett stråk med släta hällar har fällts in i gatstenen. Det är egentligen önskvärt att hela ytan är slät, eftersom rollatoranvändare går i mitten och är känsliga för ojämnheter. (Bild: Stockholm stad)

Trappan har kompletterats med en ramp. (Bild: Stockholm stad)

8. Bilagor

Bilaga 1 A-H Rådhuset

Bilaga 2 Ronnebygatan

Bilaga 3 Stortorget med omkringliggande gator

Bilaga 4 A-C Drottninggatan

Bilaga 5 Kungsgatan

Bilaga 6 A-B Generella brister